

Sa Geologia e is Mineralizatziones

Dae su puntu de bista Geològicu in s'àrea istupant a campu rocas vulcànicas (is pòrfidis permo-carboniferos), metamòrficas (su cumplessu ischistosu de s'ordovicianu e is màrmaros devonianos), e is coberturas sedimentàrias tertziàrias e reghentes.

S'agatamentu in is Màrmaros de Biddesatu, de fòssiles de tzefalòpodes (Clymenia sp. e Goniatite linearis) aiat permitidu de datare custas rocas e documentare sa presèntzia in Sardigna de su Devonianu superiore. Custu agatamentu est acontèssidu pròpiu acanta sa mina de Su Suèrgiu.

Is filones desa mina de Su Suèrgiu cuntentent prus che totu antimonite (stibina) est a nàrrere unu solfuru de antimòniu e sunt acasagiados a s'internu de is ischistos paleozòdicos. S'istibina s'agatat in venas irregulares isvilupadas in diretzione nord-sud pro una trentina de metros e de una grussia de belle 1 metru chi calant in mesu tra is ischistos e is calcares.

Mina de Su Suèrgiu de Biddesatu

Sa mina de antimòniu de Su Suèrgiu (mutida gosi pro more de is medas suèrgios presentes in su territòriu) at tentu un'manna influèntzia in totu s'àrea dae sa fine de su 800 pro unos 80 annos. Est assetiada etotu a suta de s'altura acanta est fraigada Biddesatu. A su giassu mineràriu si ddoe lompent pro mèdiu de unu caminu chi calat dae su tzentru de sa bidda pro unos 1,5 km cara a su fondu de su bacu formau de su Riu de Sèssini.

Su bidditzolu mineràriu est postu in unu costone pedrosu chi dòminat su paisàgiu; si ddoe lompent a pustis de àere coladu una arburada bella de opinos. A s'acabbu de s'arburada s'agatat s'edifitziu de s'Otighentos de sa Diretzione, is magasinis, sa mensa, sa sala de is meres e is abitatziones de is operajos. A s'internu de sa diretzione est istadu ammaniadu unu museu de sa mina, mentras àteros edifitziis a s'internu de su bidditzolu mineràriu depent èssere cunvertidos. Su matessi iscagiadòrgiu abetat de èssere restauradu. Sunt presentet repertos de archeologia industriale e in particolare: unu grupu eletrògenu Caterpillar, unu cumpressore Ingersoll e una caldaia betza Cornovàllia.

Pagu curadu e pagu impreadu est su caminu de is minadores, impreadu in passadu dae is abitanes de Armungia pro lòmpere a pees is cantieris mineràrios. Custa àndala fiat impreada fintzas de is abitanes ogiastrinos chi lompiant a Biddesatu in occasione de sa festa de Santa Bàrbara; est longu 4,5 km e est in tretos signaladu, ma (comente rilevadu in una reghente escursione) sa folta vegetatzione nde cuat is ùrtimos km apresu de sa bidda de Armungia.

s'istòria

Sa mina de Su Suèrgiu est istada semper cunditionada dae duos fatores printzipales: sa fine de is cunflitos bèllicos, chi at provocadu crisis produtivas e ocupatzionales, e sa farta de giatzimentos ricos, impedende una faina continuativa. Giatzimentos antimoniferos fiant istados individuados giai a metade de s'1800, ma s'isulamentu de su giassu aiat fatu istentare s'isfrutamentu.

In su 1854, s'imprendidore Francesco Ferro aiat cumintzadu is chircas mineràrias, e in su 1861 su Generale Alberto La Marmora aiat remonadu su filone de antimòniu de Armungia in su libru suo "Viaggio in Sardegna". In su 1880, Carlo Rogier e Giuseppe Carcassi aiant abertu sa mina, sighidos dae Carlo Scaniglia chi aiat costruidu su primu iscagiadòrgiu de antimòniu de s'isula in su 1882. Mancari gasi sa faina fiat instàbile a càusa de su càmbiu continu de manodòpera.

1900

In su 1889, sa cuntzessione fiat istada bèndida a sa Sotziedade Anònima Mine e Iscagiadòrgios de Antimòniu de Gènova, chi aiat afortigadu is impiantios e aiat crèschidu sa produtzione de òssidu. A su cumintzu de su 1900, su prètzziu de s'antimòniu fiat istadu vàriu, causende una mèngua de sa produtzione. In su 1904-05, sa gherra russo-giaponesa aiat provocadu sa crèschida de su prètzziu de s'antimòniu, ispinghende sa sotziedade a investire in s'iscagiadòrgiu.

In su 1906, sa produtzione fiat crèschida a 1.021 tonnelladas anuales, ma is dificultades econòmicas aiant causadu una produtzione iscassa in is annos sighentes. In su 1908, sa mina aiat litenziadu bona parte de is traballadores e durante bator annos de inatividade fiant istadas realizadas diversas infrastruturas.

In su 1913, is traballos aiant torradu a cumentzare in Su Suèrgiu e in Cortes Rois. Sa prima gherra mundiale aiat surbidu de su totu sa produtzione, ma s'esaurimentu de is benas ricas in su 1916 aiat obrigadu a s'isfrutamentu de benas de bàscia calidade. Sa fine de sa gherra in su 1918 aiat causadu una mèngua de sa rechesta de antimòniu, provochende una crisi sotziale manna in Biddesatu.

In su 1920, ddoe at tentu una pitica ripresa cun sa recherta de istibina dae sa Germània, ma sa farta de manodòpera causada dae s'emigratzione fiat istada unu problema. Mancari sa crèschida de sa produtzione, su prus de is atzionistas aiat bèndidu a sa Montevecchio, chi fiat crèschida sa produtzione. Mancari gasi, sa segunda gherra mundiale aiat firmadu torra s'isvilupu.

In su 1935-39, durante su règimene de Autarchia e sa gherra in Etiòpia, sa produtzione aiat tentu un'impèllida noa. In su 1941, sa cuntzessione fiat colada a s'AMMI. In is annos '50, gràtzias a is finantziamentos regionales, fiant istados iscavados 2.765 metros de galleria. In is annos '60, s'iscagiadòrgiu fiat crèschidu sa produtzione tratende minerale bènnidu de Toscana, Turchia e Tzina.

In su 1968, aiant sessadu totu is fainas, transi is e su mantenimentu de is impiantios. In su 1979, sa cuntzessione fiat colada a sa SAMIM de su grupu ENI, chi però no aiat aviadu torra s'atividade. Oe, sa mina de Su Suèrgiu faghet parte de su Parcu Geomineràriu (Zona C) in intro de unu progetu de ricalificatzione turìstica.